

להכריע - תמיד!

יכול כיום לבוא למשאומתן גלוי, אלא אחרי שיתברר, במשאומתן סודי, מהו טיב השלום אשר ישראל המנצחת מוכנה להסכים לו.

ההתקשרות על משאומתן גלוי, ללא פירוט תוכנית השלום הישראלית המוסמכת, פירושה, על כן: שלילת כל יוזמת-שלום רצינית.

כך מבינים זאת בבירות העולם. כך זה גם מובן בבירות ערב.

קשה מאד להבין מה ממרוץ את ממשלת ישראל לגנותו בקו זה. מהו ההגיון הטובע בו? יש דברים שאין להתר עליהם בשום אופן, בכל משאומתן לשלום. דברים הנוגעים לקיום המדינה, לבטחונה ולהתפתחותה.

יש לישראל אינטרסים חיוניים אשר לגביהם לא תיתכן פשרה. אין פנינו לשלום ללא-תנאי, לשלום בכל מחיר.

לכן יש חשיבות מכרעת לתוכנו של הסדר-שלום.

אולם אינו חשיבות יש, ואינו חשיבות יכולה בכלל להיות, לצורה שבה יושג השלום?

מדוע כשר הסדר-שלום מסוים אם יושג בדרך של משאומתן ישיר, וטרף אותו הסדר-שלום עצמו אם יושג, בשלב הראשון, באמי צעות אישיות המקובלת עלינו?

אדרבה, במשאומתן סודי יהיה הרבה יותר קל לצד השני להיות גמיש, כשם שהדבר יוקל עלינו. ואילו במשאומתן פומבי יהיה כל צד נוטה לנוקשות מירבית, מכיוון שהנציגים הערביים יהיו כפופים לחץ דעת-הקהל השוברי ניסיונות שלהם, כשם שנציגי ישראל יהיו כפופים לחץ המיעוט הפאסיסטי הממלא לאחרונה את חלל הארץ בצחתותיו הצורמניות.

דרך הנכונה היא שונה לגמרי. היא ברורה לכל מי שחפץ, באמת ובתמים, בהשגת שלום.

על ממשלת ישראל להתכנס ולקבוע מה הם תנאיה המינימום שלה להסדר מדיני עם ארצות-ערב.

לא אכנס כאן לפירוט התנאים האלה. יכולות להיות על כך דעות שונות. דעתנו שלנו — דעת חברי ואני — ידועה: הקמת רפובליקה ערבית פלסטינית בנדה המערבית וברצועת עזה; הקמת פרציה בין ישראל ופלסטין; הפיכת ירושלים המאוחדת לבירת הפרציה; יישוב כל הפליטים בשטח ארץ-ישראל; הסדרים צבאיים שיבטיחו את בטחון

לפני הווישה חודשים הצבעתי בכנסת בעד הקמתה של ממשלת הליכוד הלאומי. איני מצטער על כך.

הצבעתי בעד ממשלה זו — ובעד צירופם של אישים שאני מתנגד לרכבם תכלית התנגדות — כדי להפגין את אחרות המדינה מול פני סכנה קודרת, ערב מלחמה שהפכה בלתי-נמנעת.

הפקדנו את גורלנו בידי ממשלה זו כדי שתהיגנו במלחמת-התגוננות. וכאשר הנחיל לנו צה"ל נצחון מזהיר בשדה-הקרב, קיימנו כי ממשלה זו תשכיל לנצל את הישגי המלחמה כדי להשיג את השלום.

תקווה זו התבררה.

מתוך אותה תחושת-חובה, שהדריכה אותי כאשר הצבעתי בעד ממשלה זו בחמישה ביוני, אני חייב עתה להביע אי-אמון לממשלה זו.

אני מאמין באמונה שלמה שהממשלה מחיי מוצה הזדמנות היסטורית — אולי האחרונה כדורנו — להשיג שלום בין ישראל והעולם הערבי.

אני מאמין באמונה שלמה כי הממשלה מחבלת באפשרויות ממשיות להשגת שלום — אפשרויות שלא היו כדוגמתן מאז קום המדינה.

אני מאמין כי ההתחרות הפנימית בממשלה עצמה, המירוץ של שריה על כתר הפופולריות בקרב ציבור משולהב שאינו יודע את כל האמת, מעבירה את הממשלה על צלילות-דעתה.

אני מאמין כי ממשלה זו מסכנת את עתיד המדינה.

זרתי השבוע ממסע של חודש ימים בעולם, מסע שהקדשתי לחקירת הגמות המסתמנות בעולם הערבי. נפגשתי עם אישים ערביים, ועם אנשים אובייקטיביים המצויים במתרחש בארצות-ערב.

הגעתי למסקנה כי ברנע זה קיימת אפשרות סבירה — אני חוזר ואומר: אפשרות סבירה — להשיג שלום ישראלי-ערבי.

הוצאת המלחמה זיעזעו את העולם הערבי, וגרמו להתפכחות בארצות רבות, ובעיקר במצרים. כרגיל בעולם הערבי, אין התפכחות זו מוצאת את בטוייה בנאומים ובמאמרים, להוציא רמזי-רמזים סתומים. אולם היא מוצאת את ביטוייה במגעים שמחוץ לאור הזרקורים. אין זה גילוי פרטי שלי. שריהחוף יודע זאת, והממשלה כולה חייבת לדעת זאת.

ישנו עתה סיכוי חזק להסדר. לא לשלום שפירושו נגיעה ערבית, ולא לשלום שפירושו הכרה ערבית באימפריה עברית גדולה, מקנטרה ועד קונייטרה. אלא לשלום המכיר בזכותו הלאומית של עם ישראל, שלום של צדק וכבוד הדדי, שלום שינח יסוד לקיום יחד של ישראל והערבים בארץ ישראל ובמרחב כולו.

דרך לשלום אינה יכולה להתחיל במשאומתן גלוי וישייר ללא תנאים מוקדמים, כפי שטוענת ממשלת ישראל. ועידת-השלום הגדולה, החגיגית, בה יישבו אלה מול אלה נציגי ישראל וארצות-ערב — ועידה כזאת יכולה להיות סופה של הדרך, אך לא ראשיתה.

אין בכך כל חידוש. בתולדות העמים יש תקדימים רבים להשגת שלום במגעים סודיים, אחרי הכשרת הקרקע באמצעות מתווכים המקובלים על שני הצדדים.

דחקא ההיסטוריה המדינית הקצה של ישראל כוללת תקדים בולט לכך. הסכם-השלום בין מדינת-ישראל והרפובליקה הפדרלית הגרמנית הושג בעיקרו במגעים סודיים, שבהם לא השתתפו נציגים רשמיים של מדינת-ישראל.

רק אחרי שהושג ההסכם למעשה, נאותה ממשלת ישראל לשבת ליד שולחן המשא-והמתן הגלוי והישיר עם נציגי ממשלת בון, לעיבוד הפרטים.

זהו הכלל, כשרוצים להשיג שלום של פשרה. רק כאשר רוצים להשיג שלום של תכתיב, שלום של כניעה, מתעקשים על משאומתן בפרהסיה, בוועידה גדולה. כזאת היתה ועידת-השלום בטרסאי, אחרי כניעת גרמניה במלחמת-העולם הראשונה; או הקונגרס של וינה, אחרי כניעת נפוליון.

ממשלת ישראל יודעת היטב כי שום מיסטר ערבי אינו

ישראל לאורך הגבול הסורי, הירדני והמצרי; חופשי-השית של ישראל בתעלת-סואץ ובמיצרי-טיראן; הסדר מדיני ובטחוני שיצרף את ישראל לברית של ארצות המרחב; ובמסגרת זו חזרת ישראל לגבולותיה מלפני מלחמת ששת-הימים. יכולות להיות גישות אחרות ותוכניות אחרות. אך יהיו תנאיה-מינימום כאשר יהיו — יש לגבש אותם בבירור.

לאחר מכן על ממשלת ישראל לקבוע מי הם הגורמים והאישים המקובלים עליה לשלוח את השלום השאית.

יש גורמים רבים הבאים בחשבון — החל באישים כמו פיאד מנדס-פראנס, וכלה בגורמים בינלאומיים כמו ממשלת צרפת, למרות עמדתה בחודשים האחרונים. אם מגעים חשאיים אלה — ובכללם מגעים ישירים אך סודיים — לא ישאו פרי, נדע לפחות שעשינו מה שהיה מוטל עלינו לעשות, וכי אין ברירה אלא להישאר מיבצר מזוין במרחב עוין. במקרה זה לא הפסדנו כלום, ונוכה שוב בדעת-הקהל הטובה שהתייצבה למינונו בימי-החרדה ערב המלחמה, והמתרחקת עתה מאיתנו באכזבה גוברת והולכת.

אם, לעומת זאת, יישאו המגעים האלה פרי — ואני, אישית, משוכנע כי אכן יישאו פרי — הרי אז יוצרו התנאים למשאומתן גלוי בשלב הסופי, משאומתן שימצא את סיומו בהסדר רישמי, ששמו אינו חשוב כלל.

השאלה הגדולה המתייצבת עתה לפני מדינת ישראל, ובפני כל אורח בישראל, היא זו:

האם אנחנו רוצים בכלל בשלום?

ייאמרנא הדבר בגלוי, בצורה שאינה משתמעת לשתי פנים:

אנו עומדים בפרשת-דרכים היסטורית. לפנינו הברירה בין שתי דרכים שונות, שלא תיתכן ביניהן פשרה:

סיפוח השטחים הכבושים והפיכת ישראל לאימפריה עיברית, רודזיה של המיזרח התיכון, שתחיה על הרבה לנצח, או השגת הסדר מדיני, שישלב את ישראל במרחב, תוך ויתור על כיבושים טריטוריאליים והכשחת ריבונותה, כטחונה ועתידה של המדינה.

הדרך הראשונה תוביל בבטחון מוחלט לסידרת מלחמות חדשות — מלחמות שבהן יופעל, במקום או במאוחר, נשק גרעיני משני הצדדים, ושתסתיים בהשגדה הדדית טוטאלית. בינתיים תהיה לנו אימפריה עם מיעוט ערבי גדול, שיהפוך במהרה לרוב כה, דבר שיגרור אותנו למצב קולוניאלי עם בעייה בטחונית פנימית שתחמיר ותלך.

הדרך השניה תוביל לשלום ברי-קיימא, להפסקת מירוץ-החימוש, לפירוק גרעיני, לשוק מרחבי משותף, לשיגשוג כלכלי שלנו ושל ארצות-ערב, להוצאת המרחב שלנו ממישחק הגושים העולמיים.

זוהי הברירה. אי-אפשר להתחמק ממנה. אם נעלה על הדרך הראשונה — דרכה של אימפריה עברית — לא נוכל לחזור בה. זוהי דרך תריסטרית, שאין ממנה שיבה.

ממשלת הליכוד הלאומי, שהוקמה לצורך מלחמת-ההתגוננות, אינה מסוגלת לבחור בין שתי דרכים אלה. מתרוצצות בה מגמות שונות. הנסיון לשמור על קיומה מונע ממנה כל אפשרות להכריע הכרעה חיובית כלשהי. כל הכרעה פירושה — פירוק הממשלה והקמת ממשלה חדשה, מצומצמת יותר.

כדי לשמור על אחדות מוצאכותית ולמנוע משבר פנימי, דוחה הממשלה כל הכרעה. הסיסמה של משאומתן גלוי לשלום, שאינה ניתנת לביצוע, באה, למעשה, רק כדי למנוע את הצורך בהכרעה. אולם חוסר-הכרעה — גם הוא הכרעה.

כי חוסר-הכרעה פירושו — התמצת ההזדמנות ההיסטורית שישנה. וההמצצה זו פירושה — היגררות בדרך המלחמה, הסיסמה, האימפריה. טביעת אילת והפנות סואץ מוכיחות זאת בעליל.

לכן אני מביע אי-אמון בממשלת הליכוד הלאומי.